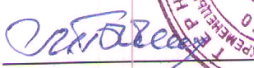

Тернопільська обласна рада
Управління освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка

Кафедра теорії та методики дошкільної освіти

ЗАТВЕРДЖЕНО
Проректор з навчальної роботи

М. Б. Боднар
« 30 » серпня 2016 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПЕДАГОГІКА ЗАГАЛЬНА

з галузі 01 Освіта
за спеціальністю 012 Дошкільна освіта

Кременець – 2016

Приймас Н. В. Педагогіка загальна: робоча програма навчальної дисципліни для студентів спеціальності 012 Дошкільна освіта / Н. В. Приймас. – Кременець, 2016 р. – 24 с.

Розробник: Приймас Наталія Володимирівна, кандидат педагогічних наук, доцент.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри теорії та методики дошкільної освіти.

Протокол № 1 від 30 серпня 2016 року

Завідувач кафедри к.пед.наук, доцент Т. С. Фасолько

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6	Галузь знань 01 Освіта	Нормативна	
Модулів – 1	Спеціальність: 012 Дошкільна освіта	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 4		1-й	1-й
Загальна кількість годин - 180		Семестр	
		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 6,6	Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра	Лекції	
		34 год.	10 год.
		Практичні, семінарські	
		34 год.	6 год.
		Лабораторні	
		– год.	– год.
		Самостійна робота	
112 год.	164 год.		
		Вид контролю: екзамен	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить(%):

для денної форми навчання – 37,8/62,2;

для заочної форми навчання – 8,9/91,1.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: ознайомлення студентів з загальними основами педагогіки, основними питаннями теорії виховання і навчання, основами школознавства.

Завдання: ознайомлення з особливостями процесу виховання, закономірностями і принципами, методами виховання, змістом виховання та основними формами процесу виховання, сутністю процесу навчання, основними ланками процесу засвоєння знань, змістом освіти, принципами, методами, формами організації навчального процесу в школі, способами перевірки і оцінки навчальних досягнень молодших школярів, питаннями управлінської діяльності навчальних закладів, формами методичної роботи в школі, проблемою вивчення і впровадження передового педагогічного досвіду, нових досягнень педагогічної науки в практику роботи школи.

Курс педагогіка загальна спрямований на формування у студентів таких **компетентностей:**

ЗК1. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями та застосовувати їх у практичних ситуаціях.

ЗК3. Здатність володіти державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК7. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми, що виникають в процесі професійної діяльності.

ЗК9. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

СК1. Здатність усвідомлювати високе соціальне значення педагогічної професії та дотримуватися принципів професійної етики вихователя дітей раннього та дошкільного віку.

СК2. Здатність проектувати і провадити освітній процес із врахуванням сучасного сталого розвитку суспільства та рівня розвитку особистості дитини раннього і дошкільного віку.

СК4. Здатність створювати психолого-педагогічні умови для саморозвитку і самореалізації суб'єктів освітнього процесу та реалізовувати професійно-педагогічну діяльність в умовах відкритого освітнього середовища закладу освіти.

СК8. Здатність до саморозвитку на основі рефлексії результатів власної професійно-педагогічної діяльності, включаючи спроможність обмірковувати власні та інші системи цінностей, розвиток і практику.

СК10. Здатність використовувати основи теорії і методології освіти в професійно-педагогічній діяльності.

СК13. Здатність трансформувати і впроваджувати у власній професійній діяльності передовий педагогічний досвід у галузі освіти.

СК14. Здатність проектувати і провадити науково-дослідницьку діяльність в професійній сфері.

СК16. Вміння будувати взаємини з дітьми на основі принципів гуманізму, демократизму, педагогічного оптимізму; налагоджувати спільну роботу дошкільного навчального закладу та школи, батьків, громадськості.

СК18. Здатність освоювати ряд навчальних та оцінювальних освітньо-педагогічних стратегій і розуміння їх теоретичних основ.

Програмні результати навчання

РН1. Продемонструвати знання галузевого законодавства та нормативно-інструктивних матеріалів у сфері дошкільної освіти.

РН7. Застосовувати отримані знання при вирішенні педагогічних, навчально-виховних і науково-методичних завдань з урахуванням вікових й індивідуально-типологічних,

соціально-психологічних особливостей дитячих колективів і конкретних педагогічних ситуацій.

РН9. Користуватися різноманітними методами і формами навчання, прогресивними прийомами керівництва навчально-виховною діяльністю дитячих колективів.

РН13. Вивчати, аналізувати та впроваджувати передовий педагогічний досвід в практику роботи дошкільних навчальних закладів.

РН16. Систематично підвищувати свою професійно-педагогічну майстерність.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи педагогіки.

Тема 1. Предмет і завдання педагогіки

Педагогіка як наука про виховання. Предмет і основні етапи розвитку педагогіки: народна, духовна, світська педагогіка. Становлення і розвиток педагогіки. Предмет педагогіки. Основні категорії педагогіки. Джерела педагогіки. Суспільна обумовленість процесу виховання. Методологія педагогіки. Система педагогічних наук. Завдання педагогічної науки на сучасному етапі. Зв'язок педагогіки з іншими науками. Аналіз методологічних основ сучасної зарубіжної педагогіки (неотомізм, екзистенціалізм, неопозитивізм, ноосфера та ін.).

Вчитель – центральна фігура навчально-виховного процесу. Вимоги до особистості вчителя. Педагогічна майстерність вчителя.

Тема 2. Методи науково-педагогічних досліджень

Наукові дослідження як шлях вирішення проблем педагогіки. Поняття про методи науково-педагогічних досліджень, їх характеристика: емпіричні (педагогічне спостереження, бесіда, анкетування, інтерв'ю, педагогічний експеримент, вивчення документації навчально-виховного процесу, рейтинг, узагальнення незалежних характеристик, соціометрія, аналіз результатів діяльності учня); теоретичні (аналіз і синтез, індукція і дедукція, порівняння, класифікація, узагальнення, абстрагування, конкретизація); математичні методи і статистичні методи (реєстрування, ранжування, моделювання, вимірювання та ін.).

Етапи дослідження. Об'єкт і предмет дослідження, їх зв'язок з проблемою. Гіпотеза теоретична і практична, її доведення. Завдання дослідження, їх вирішення у процесі дослідження.

Тема 3. Мета і завдання виховання

Поняття мети виховання, її об'єктивний, суспільний характер. Мета і зміст виховання в різних суспільно-економічних формаціях. Мета та ідеал виховання в українській національній школі. Завдання і основні напрямки виховання особистості. Програма виховання як система цілей виховання. Релігійне виховання – складова частина історії українського народу. Зарубіжна педагогіка про мету виховання.

Тема 4. Система освіти в Україні

Поняття про систему освіти. Історія становлення системи освіти в Україні. Закон України «Про освіту» про принципи і структуру системи освіти.

Структура системи освіти: дошкільна освіта, загальна середня освіта, позашкільна освіта, професійно-технічна освіта, вища, післядипломна, аспірантура, докторантура, самоосвіта. Характеристика основних типів навчальних закладів системи освіти. Поняття про наукові ступені та вчені звання.

Особливості розвитку системи освіти у найбільш розвинутих зарубіжних країнах.

Тема 5. Розвиток, виховання і формування особистості. Вікова періодизація в педагогіці

Поняття розвитку особистості. Напрями розвитку: анатомо-фізіологічний, психічний, соціальний. Фактори розвитку: спадковість, середовище, виховання. Формування особистості. Рушійні сили розвитку особистості. Закономірності розвитку особистості.

Роль діяльності, активності та спілкування в розвитку і формуванні особистості. Види діяльності.

Вплив середовища на розвиток і формування особистості. Соціалізація особистості.

Розвиток і виховання особистості. Сучасні зарубіжні теорії розвитку і формування особистості.

Проблема вікової періодизації в педагогіці. Вікові етапи розвитку особистості школяра. Вікові та індивідуальні особливості. Поняття про акселерацію та ретардацію.

Педагогічна характеристика дітей різних вікових періодів. Індивідуальні відмінності учнів і їх врахування у вихованні та навчанні.

Змістовий модуль 2. Теорія виховання

Тема 6. Суть процесу виховання

Поняття процесу виховання, його особливості, структура і рушійні сили. Компоненти процесу виховання. Етапи процесу виховання. Виховання, самовиховання, перевиховання. Самовиховання як вищий етап процесу виховання. Сутність, функції та етапи перевиховання.

Закономірності процесу виховання, їх характеристика.

Принципи виховання як категорія педагогіки. Характеристика системи принципів виховання: цілеспрямованість виховання; зв'язок виховання з життям; виховання в праці; виховання особистості в колективі; повага до особистості вихованця в поєднанні з розумною вимогливістю до неї; опора на позитивне; систематичність і послідовність; єдність педагогічних вимог школи, сім'ї та громадськості; єдність свідомості і поведінки; врахування вікових та індивідуальних особливостей учнів; комплексний підхід до виховання.

Сутність і особливості національного виховання. Концепція національного виховання про принципи національного виховання, їх характеристика. Народна педагогіка про принципи виховання.

Вивчення рівня вихованості учнів. Критерії вихованості учнів. Шляхи підвищення ефективності процесу виховання.

Тема 7. Методи виховання

Поняття про методи виховання. Метод, прийом, засіб виховання. Різноманітні підходи до класифікації методів виховання. Характеристика методів виховання.

Методи формування суспільної свідомості: розповідь, бесіда, лекція, диспут, метод прикладу.

Методи організації діяльності і формування досвіду суспільної поведінки: педагогічна вимога, громадська думка, вправління, привчання, доручення, створення виховуючих ситуацій, гра. Система громадських доручень у колективі: виконавські і організаторські, колективні і індивідуальні, постійні і змінні, їх характеристика. Умови ефективного використання системи громадських доручень.

Методи стимулювання поведінки і діяльності: змагання, заохочення, покарання.

Методи самовиховання: самоспостереження, самоаналіз, самопереконавання, самозобов'язання, самосхвалення, самозасудження.

Методи контролю за ефективністю виховання: педагогічне спостереження, бесіда, опитування, створення ситуацій для вивчення поведінки вихованців, аналіз результатів громадсько-корисної роботи, виконання доручень.

Взаємозв'язок методів виховання. Умови оптимального вибору і ефективного використання методів виховання.

Народна педагогіка про методи виховання.

Тема 8. Особистість і колектив

Проблема колективу в педагогічній спадщині А.С.Макаренка, В.О.Сухомлинського. Сучасні дослідження проблем колективу.

Загальне поняття про колектив. Ознаки та функції колективу.

Учнівський колектив, його ознаки, типи. Особливості структури учнівського колективу. Органи учнівського колективу.

Основні закони життя учнівського колективу і процес його розвитку. Стадії розвитку учнівського колективу. Колектив як об'єкт і суб'єкт виховання. Функції вихователя на кожному етапі розвитку колективу. Шляхи згуртування учнівського колективу: система перспективних ліній, принципи педагогіки паралельної дії, традиції, громадська думка, змагання, спільні справи.

Тема 9. Розумове виховання

Зміст розумового виховання. Завдання системи розумового виховання: розвиток мислення взагалі та різних його видів; формування культури розумової праці; формування наукового світогляду.

Поняття про світогляд. Різні типи світогляду. Науковий світогляд, його основні компоненти. Шляхи формування наукового світогляду. Методика виявлення рівня сформованості світогляду учнів: аналіз відповідей учнів зі світоглядних питань на уроках; спостереження за діяльністю і поведінкою учнів; порівняння даних спостережень; проведення спеціальних співбесід.

Основні шляхи та форми розумового виховання: систематичне навчання, позакласна робота (інтелектуальні ігри, вікторини, атракціони, гурткові заняття, олімпіади тощо).

Тема 10. Моральне виховання

Суть і завдання морального виховання школярів. Етика – методологічна основа морального виховання.

Зміст морального виховання: формування національної самосвідомості; екологічне виховання; виховання непримиренного ставлення до алкоголю, нікотину, наркотиків; виховання свідомої дисципліни, обов'язку і відповідальності; статеве виховання; правове виховання учнів.

Основні моральні якості, що характеризують ставлення до батьківщини, праці, людей, до самого себе (героїзм, патріотизм, гуманізм, працелюбність, дисциплінованість, загальнолюдські цінності і ін.). Шляхи і засоби морального виховання школярів.

Правове виховання учнів. Зміст правового виховання школярів (зміст уявлень про важливі закони нашої країни, правила навчальної праці і поведінки вдома, на вулиці, у громадських місцях; виховання на державних символах України; виховання бажання вчитися, поваги до людей праці та до результатів їх праці; виховання несприйнятливості до аморального, антисуспільного). Особливості роботи з „важковиховуваними" і „педагогічно занедбаними" дітьми.

Статеве виховання учнів. Зміст статевого виховання школярів.

Екологічне виховання молодших школярів: завдання, зміст, методика проведення.

Народна педагогіка про моральне виховання.

Тема 11. Естетичне виховання

Поняття про естетичне виховання як процес формування здібностей сприймання і розуміння прекрасного в мистецтві та в житті, засвоєння естетичних знань та вироблення естетичних смаків. Зміст естетичного виховання школярів. Завдання естетичного виховання: формування естетичних понять, поглядів, переконань; виховання естетичних смаків; формування умінь і навичок творити прекрасне; розвиток в учнів творчих здібностей.

Система естетичного виховання. Джерела естетичного виховання: природа, види мистецтва, побут.

Шляхи і засоби естетичного виховання учнів у процесі вивчення навчальних предметів, позакласній та позашкільній виховній роботі.

Тема 12. Фізичне виховання

Завдання і зміст фізичного виховання учнів. Основні засоби фізичного виховання: фізичні вправи (гімнастика, гра, туризм, спорт), природні фактори, гігієнічні фактори (раціональний режим праці, відпочинку, харчування, сну).

Шляхи фізичного виховання учнів у школі (урок фізичної культури, фізкультхвилинки, динамічні паузи під час уроків, рухливі ігри на великих перервах, спортивна година в групі продовженого дня).

Фізичне виховання учнів у позаурочний час (спортивні секції, ігри, змагання, спортивні свята і спартакіади школярів, туристичні походи тощо).

Фізичне виховання дітей в сім'ї. Народна педагогіка про фізичне виховання.

Тема 13. Трудове виховання

Трудове виховання як важливий фактор формування особистості. Завдання і зміст трудового виховання. Види праці школярів (побутова, навчальна, суспільно корисна, продуктивна), їх виховне значення.

Елементи системи трудового виховання: а) навчальна праця як перший серйозний і важливий обов'язок учнів перед суспільством; б) реалізація принципу політехнізму, у викладанні основ наук; в) трудове навчання; г) учнівські кооперативи; д) позакласна робота з трудового виховання; е) літні трудові об'єднання учнів; є) праця в сім'ї.

Професійна орієнтація учнів.

Економічне виховання і його роль в підготовці школярів до трудової діяльності.

Народна педагогіка про трудове виховання.

Тема 14. Позакласна і позашкільна виховна робота

Загальне поняття про позакласну і позашкільну виховну роботу. Завдання, зміст і основні напрямки позакласної роботи з молодшими школярами. Принципи організації позакласної та позашкільної виховної роботи.

Форми виховної роботи (масові, групові та індивідуальні).

Позашкільна виховна робота, її завдання і зміст. Позашкільні навчально-виховні заклади і основні напрямки їх діяльності.

Керівництво позакласною та позашкільною виховною роботою. Взаємозв'язок позакласної і позашкільної роботи.

Тема 15. Спільна робота школи, сім'ї та громадськості

Сім'я як виховний колектив. Умови успішного виховання дітей в сім'ї. Основні завдання сімейного виховання.

Сучасні проблеми сімейного виховання: економічна криза, тенденція до зниження шлюбності, зниження рівня народженості, зміна ціннісних орієнтацій, недостатність педагогічних знань, низький рівень взаємодії між сім'єю і школою. Негативні види сімей: педагогічно неспроможні, педагогічно пасивні, антипедагогічні.

Труднощі і недоліки виховання дітей в сім'ї.

Основні форми роботи школи, вчителя з батьками: індивідуальні (відвідування сім'ї, бесіди з батьками в школі, дні консультацій батьків у школі, зв'язок з батьками по телефону, переписка тощо); групові (засідання батьківського комітету, педагогічні консультації, відкриті уроки для батьків); колективні (класні та загальношкільні батьківські збори, дні відкритих дверей, батьківські конференції, вечори запитань і відповідей тощо), масові (загальношкільні свята).

Нетрадиційні форми роботи з батьками: родинні свята, дні сім'ї та ін.

Умови успішної роботи вчителя з батьками. Робота батьківського комітету, його завдання, функції і зміст роботи. Педагогічний всеобуч батьків: педагогічні школи, університети, лекторії, конференції. Участь громадськості у вихованні дітей.

Тема 17. Виховна робота класного керівника

З історії розвитку інституту класного керівництва. Професіограма особистості та діяльності класного керівника. Основні завдання, зміст та форми роботи класного керівника. Функції класного керівника. Основні напрямки роботи.

Планування роботи класного керівника. Вимоги до плану роботи, принципи планування. Види та структура планів.

Взаємозв'язок класного керівника і вихователя групи продовженого дня: спільне планування навчально-виховної роботи, взаємовідвідування, проведення виховних заходів, роботи з батьками школярів тощо.

Змістовий модуль 3. Теорія навчання

Тема 18. Предмет і завдання дидактики

Предмет дидактики. Виникнення і розвиток дидактики. Основні категорії дидактики: процес навчання, навчальний процес, принципи, методи, зміст, форми організації навчання.

Зв'язок дидактики з іншими науками, методиками викладання окремих предметів. Методологічна основа дидактики.

Українська народна дидактика: її мета, завдання і зміст. Завдання сучасної дидактики навчання. Особливості розвитку теорії навчання в провідних зарубіжних країнах. Основні концепції теорії навчання в зарубіжній педагогіці (прагматизм, неотомізм, екзистенціалізм).

Тема 19. Поняття і сутність процесу навчання

Навчання як вид пізнавальної діяльності, його основні ознаки. Співвідношення процесів наукового пізнання і навчання.

Структурні елементи процесу навчання: мета, зміст, принципи, методи, форми організації, результат. Структура навчальної діяльності. Основні компоненти процесу навчання: цільовий, стимулюючо-мотиваційний, змістовий, операційно-дійовий, емоційно-вольовий, контрольно-регулюючий, оціночно-результативний.

Двосторонній характер навчання – два взаємопов'язані процеси (викладання і учіння).

Викладання як діяльність учителя. Учіння як система пізнавальних дій учня, спрямованих на вирішення навчально-виховних завдань.

Основні функції навчання; освітня, розвивальна, виховна; їх характеристика та взаємозв'язок.

Суперечності як рушійні сили процесу навчання. Зовнішні та внутрішні, об'єктивні та суб'єктивні суперечності. Закономірності процесу навчання.

Процес засвоєння учнями нових знань. Основні рівні засвоєння нового матеріалу. Підготовка учнів до засвоєння нового матеріалу.

Основні етапи оволодіння знаннями: сприймання, усвідомлення, осмислення, запам'ятовування, закріплення, узагальнення і систематизація, застосування на практиці.

Мотивація учіння школярів. Види мотивів. Пізнавальний інтерес як засіб мотивації учіння. Шляхи формування пізнавального інтересу школярів.

Тема 20. Принципи навчання

Загальне поняття про принципи навчання як категорію дидактики. Проблема принципів навчання в історії дидактики. Правила навчання, їх зв'язок із принципами навчання. Система принципів навчання у різних авторів. Класичні принципи навчання.

Традиційні принципи навчання (виховуючого навчання, розвивального навчання, зв'язку навчання з життям, систематичності і послідовності, свідомості і активності, міцності, емоційності навчання, принцип індивідуалізації і диференціації навчання та ін.), їх характеристика та шляхи реалізації.

Взаємозв'язок між принципами навчання. Системний підхід до реалізації принципів навчання на уроці.

Принципи навчання в народній дидактиці.

Тема 21. Зміст шкільної освіти

Загальне поняття про зміст освіти як дидактичну категорію. Теорії формальної і матеріальної освіти. Фактори, що впливають на зміст освіти. Соціальний досвід як джерело змісту освіти.

Реформування змісту освіти на сучасному етапі розвитку суспільства. Вимоги до змісту освіти.

Види освіти за змістом: загальна, професійна, політехнічна, їх взаємозв'язок і взаємозалежність. Ступені загальної освіти. Основні шляхи одержання загальної середньої освіти.

Документи, в яких відображається зміст освіти в школі: навчальні плани, навчальні програми.

Характеристика навчальних планів, програм, підручників сучасної школи. Принципи побудови підручників, вимоги до них. Функції підручника: інформаційна, розвивальна, виховна, мотиваційна. Структура підручника. Варіативність шкільних підручників.

Навчальний посібник. Види навчальних посібників: збірники диктантів, вправ, задач, книги для читання й хрестоматії, довідники, словники, зошити з друкованою основою тощо.

Навчально-методичне забезпечення з предметів шкільного курсу.

Тема 22. Методи навчання в сучасній школі

Поняття про метод навчання. Прийоми і засоби навчання. Взаємозв'язок прийомів і методів навчання.

Функції методів навчання: освітня, виховна, розвивальна, мотиваційна, організаційна.

Основні підходи до класифікації методів навчання: 1) за джерелом передачі і характером сприймання інформації; 2) у залежності від основних дидактичних завдань, які вирішуються на конкретному етапі навчання; 3) у відповідності з характером пізнавальної діяльності учнів по засвоєнню змісту освіти; 4) на основі внутрішнього логічного шляху засвоєння знань учнями.

Характеристика окремих методів навчання.

Класифікація методів навчання Ю. Бабанського:

- методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності учнів: словесні (пояснення, розповідь, лекція, бесіда, робота з підручником); наочні (ілюстрування, демонстрування); практичні (вправи, лабораторні та практичні роботи);

- методи стимулювання навчальної діяльності учнів: методи формування пізнавальних інтересів (пізнавальні ігри, навчальні дискусії, створення ситуацій новизни);

методи стимулювання обов'язку і відповідальності у навчанні (заохочення, привчання до виконання вимог);

- методи контролю і самоконтролю у навчанні: усний контроль, письмовий контроль, тестовий контроль, іспити; метод самоконтролю.

Вибір методів навчання. Методи навчання в народній педагогіці.

Тема 23. Форми організації навчального процесу у школі

Поняття про форми організації навчального процесу. Історія розвитку форм організації навчання (індивідуальна, індивідуально-групова, групова; класно-урочна, белл-ланкастерська, мангеймська; індивідуалізоване навчання (Дальтон-план, план Трампа, метод проектів)).

Суть класно-урочної системи навчання, її позитивні сторони і недоліки.

Урок - основна форма організації навчання в школі. Основні підходи до класифікації типів уроків: а) за основною дидактичною метою; б) за основними етапами навчального процесу; в) за методами навчання. Типологія уроків за основною дидактичною метою (за В.О.Онищуком). Структура уроку.

Характеристика етапів комбінованого уроку.

Нестандартні уроки, їх роль та значення.

Мета уроку: навчальна, виховна, розвивальна, їх характеристика.

Підготовка вчителя до уроку. Поурочний план уроку. Загальні вимоги до уроку: організаційні, виховні, дидактичні, психологічні, гігієнічні, етичні.

Шляхи підвищення ефективності уроку.

Індивідуальні, групові та колективні форми навчальної роботи учнів на уроці.

Позаурочні форми навчання: навчальні екскурсії, домашня навчальна робота, факультативні заняття, семінарські заняття, практикуми, гуртки та ін.

Тема 24. Контроль та оцінка навчальних досягнень школярів

Суть і види контролю. Функції контролю. Методи перевірки знань, умінь, навичок учнів: спостереження, усний контроль, письмова перевірка, дидактичні тести, практична робота.

Основні вимоги до перевірки і оцінки навчальних досягнень учнів. Оцінювання знань. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів. Рівні навчальних досягнень учнів. Норми оцінок. Оцінка-бал. 12-бальна система оцінювання навчальних досягнень учнів.

Основні завдання контролю – виявлення рівня правильності, об'єму, глибини і дієвості засвоєних учнями знань, отримання інформації про характер пізнавальної діяльності, про рівень самостійності і активності учнів у навчальному процесі, визначення ефективності методів, форм і способів їх навчання.

Попередження і подолання неуспішності учнів.

Організація і методика перевірки і обліку навчальних досягнень учнів.

Змістовий модуль 4. Школознавство

Тема 25. Наукові основи управління загальноосвітніми навчальними закладами

Поняття про школознавство. Предмет школознавства. Завдання школознавства на сучасному етапі.

Поняття про принципи управління загальноосвітнім навчальним закладом. Основні принципи управління: демократизації, поєднання колегіальності з персональною відповідальністю, науковості, оперативності, конкретності і діловитості, цілеспрямованості, ініціативи і активності, оптимізації та ін.

Педагогічна рада школи: склад, тематика засідань, періодичність проведення.

Органи громадського самоврядування у навчальних закладах: конференція, рада закладу освіти, піклувальна рада, їх повноваження.

Методи управління закладом освіти.

Функції управління.

Структура органів управління освітою в Україні.

Основи наукової організації праці в загальноосвітньому навчальному закладі: поняття, принципи.

Тема 26. Методична робота в школі

Завдання та зміст методичної роботи. Форми методичної роботи.

Індивідуальні форми: самоосвіта, стажування, наставництво, індивідуальні консультації.

Колективні форми: шкільні (міжшкільні), районні (міські) методичні об'єднання вчителів, вихователів, класних керівників; семінари, педагогічні читання, конференції, опорні школи, школи передового педагогічного досвіду, творчі групи, відкриті уроки, методичні оперативки, експериментальний педагогічний майданчик та ін.

Характеристика форм методичної роботи.

Тема 27. Передовий педагогічний досвід.

Поняття про передовий педагогічний досвід. Види передового педагогічного досвіду. Критерії оцінки передового педагогічного досвіду.

Виявлення та вивчення передового педагогічного досвіду. Форми та методи впровадження в практику роботи досягнень педагогічної науки і передового педагогічного досвіду.

Тема 28. Внутрішньошкільне управління

Статут середнього загальноосвітнього закладу освіти - основний документ, що відображає систему керівництва роботою школи. Функціональні обов'язки директора закладу освіти, його заступників.

Планування роботи загальноосвітнього навчального закладу: річний план роботи школи, розклад уроків, шкільних гуртків, спортивних секцій, календарні і поурочні плани вчителів, плани виховної роботи класних керівників, вихователів груп продовженого дня, плани роботи методичних об'єднань, інших форм методичної роботи, план роботи шкільної бібліотеки, план роботи батьківського комітету школи і ін.

Облік роботи загальноосвітнього навчального закладу. Документація з плануванням навчально-виховної роботи, особового, складу, навчально-педагогічна, фінансово-господарська

Атестація педагогічних працівників.

Навчально-матеріальна база школи.

Зміст внутрішньошкільного контролю, вимоги до нього. Види внутрішньошкільного контролю: оглядовий, попередній, персональний, тематичний, фронтальний, класно-узагальнюючий.

Методи внутрішньошкільного контролю: метод усної перевірки, метод письмової перевірки, метод спостереження навчальних і виховних занять, анкетування, бесіда з педагогічними працівниками, вивчення шкільної документації вчителя та ін.

Організація внутрішньошкільного контролю в загальноосвітньому навчальному закладі.

Поняття про інспектування закладів освіти. Ліцензування та атестація загальноосвітніх навчальних закладів.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем		Кількість годин									
		денна форма					Заочна форма				
		усього	у тому числі				усього	у тому числі			
			л	п	лаб	с.р.		л	п	лаб	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
Модуль 1											
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи педагогіки											
1.	Предмет і завдання педагогіки. Методи науково-педагогічних досліджень	10	2	2		6	10	1			9
2.	Мета і завдання виховання. Система освіти в Україні	10	2	2		6	11	1			10
3.	Розвиток, виховання і формування особистості. Вікова періодизація в педагогіці	12	2	2		8	11		1		10
Змістовий модуль 2. Теорія виховання											
4.	Суть процесу виховання	12	2	4		6	10	1			9
5.	Методи виховання. Особистість і колектив	10	2	2		6	11		1		10
6.	Розумове, моральне та естетичне виховання	8	2	–		6	10	1			9
7.	Фізичне та трудове виховання школярів	8	2	–		6	11		1		10
8.	Позакласна і позашкільна виховна робота	12	2	2		8	11	1			10
9.	Спільна робота школи, сім'ї та громадськості. Виховна робота класного керівника	12	2	4		6	11	1			10
Змістовий модуль 3. Теорія навчання											
10.	Предмет і завдання дидактики. Поняття і сутність процесу навчання	10	2	2		6	10	1			9
11.	Принципи навчання	10	2	2		6	11		1		10
12.	Зміст шкільної освіти. Методи навчання у сучасній школі	14	2	4		8	10	1			9
13.	Форми організації навчального процесу в школі	14	2	4		8	11	1			10
14.	Контроль та оцінка навчальних досягнень школярів	8	2			6	10				10

Змістовий модуль 4. Школознавство											
15.	Наукові основи управління загальноосвітніми навчальними закладами	10	2	2		6	11	1	1		9
16.	Методична робота в школі. Передовий педагогічний досвід	10	2	2		6	11		1		10
17.	Внутрішньошкільне управління	10	2			8	10				10
Усього годин		180	34	34		112	180	10	6		164

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Предмет і завдання педагогіки	2
2.	Мета і завдання виховання	2
3.	Розвиток, виховання та формування особистості	2
4.	Суть процесу виховання.	2
5.	Закономірності і принципи виховання.	2
6.	Методи виховання. Методика формування колективу	2
7.	Зміст виховання у сучасній школі. Позакласна і позашкільна виховна робота	2
8.	Спільна виховна робота школи, сім'ї і громадськості.	2
9.	Особливості проведення виховних заходів у школі.	2
10.	Сутність процесу навчання.	2
11.	Принципи навчання	2
12.	Зміст шкільної освіти.	2
13.	Методи і засоби навчання	2
14.	Урок як основна форма організації навчання	2
15.	Позаурочні форми навчання	2
16.	Управління закладами освіти	2
17.	Форми методичної роботи в школі	2
Усього		34

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Методологія педагогіки. Аналіз методологічних основ сучасної зарубіжної педагогіки.	6
2.	Український національний виховний ідеал. Релігійне виховання – складова частина історії українського народу.	6
3.	Вплив середовища на розвиток і формування особистості. Сучасні зарубіжні теорії розвитку і формування особистості.	8
4.	Народна педагогіка про принципи виховання. Критерії вихованості учнів.	6
5.	Проблема колективу в педагогічній спадщині А. С. Макаренка та В. О. Сухомлинського. Сучасні дослідження проблеми колективу.	6

	Народна педагогіка про методи виховання.	
6.	Формування культури розумової праці. Формування національної самосвідомості. Екологічне виховання.	6
7.	Фізичне виховання дітей в сім'ї. Народна педагогіка про фізичне виховання. Етапи профорієнтаційної роботи з учнями.	6
8.	Взаємозв'язок позакласної та позашкільної виховної роботи. Позашкільні навчально-виховні заклади, особливості їх діяльності.	8
9.	Нетрадиційні форми роботи з батьками. Робота батьківського комітету. Педагогічний всеобуч батьків.	6
10.	Особливості розвитку теорії навчання в провідних зарубіжних країнах. Пізнавальний інтерес як засіб мотивації учіння.	6
11.	Проблема принципів навчання в історії дидактики. Система принципів навчання у різних авторів.	6
12.	Теорії формальної та матеріальної освіти. Фактори, що впливають на зміст освіти. Навчально-методичне забезпечення з предметів шкільного курсу.	8
13.	Особливості класно-урочної системи навчання. Шляхи підвищення ефективності уроку	8
14.	Форми і прийоми оцінювання навчальної діяльності учнів. 12-бальна система оцінювання навчальних досягнень учнів.	6
15.	Органи громадського самоврядування у загальноосвітніх навчальних закладах. Педагогічна рада школи.	6
16.	План роботи методичного об'єднання. Форми та методи впровадження у практику досягнень передового педагогічного досвіду.	6
17.	Навчально-матеріальна база школи. Основні види документації у загальноосвітніх навчальних закладах.	8
Усього		112

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ НА СЕМІНАРСЬКИХ, ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ:

1-2 бали – студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, може поверхово аналізувати події, процеси, явища і робити певні висновки; відповідь його правильна, але недостатньо осмислена; самостійно відтворює більшу частину навчального матеріалу; відповідає за планом, висловлює власну думку щодо теми, вміє застосовувати знання при розв'язуванні задач за зразком; користується додатковими джерелами.

3 бали – знання студента є достатньо повними, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює події з точки зору смислового взаємозв'язку, уміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежності між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями. Студент здатен на рецензію відповіді іншого студента; здатен опрацювати матеріал самостійно.

4 бали – студент володіє глибокими і міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела та матеріали;

самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності; вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну.

5 балів – студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; вміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї; самостійно виконує науково-дослідну роботу; логічно і творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої обдарування та нахили.

7. Індивідуальні навчально-дослідні завдання

(реферат передбачає виклад матеріалу за індивідуально обраною темою в обсязі 15 сторінок з обов'язковим висвітленням індивідуальної позиції автора щодо проблеми. Обов'язковими структурними компонентами реферату є: титульна сторінка, план, висновки, використана література).

1. Я.А.Коменський – засновник педагогічної науки.
2. Роль спадковості у розвитку особистості.
3. Вплив середовища на розвиток і формування особистості.
4. Учитель ХХІ століття: яким йому бути ?
5. Колектив – важливий фактор розвитку особистості школяра.
6. Умови успішного виховання дітей у сім'ї .
7. Суть українського християнського виховного ідеалу (за Г.Ващенко).
8. Здійснення індивідуального підходу до учнів у процесі виховання.
9. Формування в учнів національної самосвідомості .
10. Формування в учнів наукового світогляду.
11. Зміст, форми і методи правового виховання учнів.
12. Режим дня як засіб фізичного виховання учнів.
13. Екологічне виховання школярів в позакласній роботі.
14. Економічне виховання учнів в процесі вивчення навчальних предметів.
15. Використання педагогіки народного календаря у вихованні учнів.
16. Організація педагогічної освіти батьків.
17. Роль релігійної освіти у формуванні особистості школяра.
18. Відродження елементів народної культури та їх роль в естетичному вихованні учнів.
19. Громадянське виховання учнів у педагогічній спадщині В.О.Сухомлинського.
20. Професійна орієнтація школярів.
21. Статеве виховання учнів.
22. Виховання учнів на державних символах України .
23. Планування виховної роботи з учнями класу (додаток: план виховної роботи на семестр в конкретному класі).
24. Взаємодія школи і сім'ї у вихованні учнів.

25. Організація і проведення класних батьківських зборів.
26. Учнівське самоврядування в школі та класі.
27. Історія розвитку та становлення класно-урочної системи навчання.
28. Шляхи формування пізнавального інтересу учнів.
29. Емоційність процесу навчання.
30. Способи активізації навчальної діяльності учнів на уроці.
31. Шляхи реалізації принципу наочності навчання.
32. Основні напрями оновлення змісту освіти у сучасних умовах.
33. Засоби стимулювання навчальної діяльності школярів.
34. Шляхи підвищення ефективності уроку в школі.
35. Диференціація навчального процесу в школі.
36. Особистісно орієнтовані технології навчання.
37. Шляхи подолання неуспішності учнів.
38. Особливості проведення нестандартних уроків.
39. Шляхи оптимізації процесу навчання.
40. Дидактичні вимоги до перевірки і оцінювання навчальних досягнень учнів.
41. Міжпредметні зв'язки як засіб інтеграції змісту освіти.
42. Державні освітні стандарти – важіль управління якістю освіти.
43. Регіональний компонент у змісті освіти.
44. Способи диференціації домашніх завдань.
45. Формування в учнів уміння працювати з книгою.
46. Дидактичні умови використання засобів навчання.
47. Підвищення ефективності самостійної роботи як методу навчання.
48. Підготовка вчителя до уроку як запорука його успіху.
49. Вибір та використання методів навчання в школі.
50. Роль методичних об'єднань учителів у підвищенні професійної майстерності.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИКОНАННІ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ:

2 бали – студент може розрізняти об'єкт навчання і відтворити деякі його елементи, мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності.

4 бали – студент фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу, має не чіткі уявлення про об'єкт навчання, виявляє здатність елементарно викладати думку, може відтворити кілька термінів, явищ, без зв'язку між ними; повинен вибрати вільний варіант відповіді; студент відтворює менше половини навчального матеріалу; виконує елементарні завдання; може дати відповідь з кількох простих речень; здатен відтворити окремі частини теми; має фрагментарні уявлення про роботу з джерелами, відсутні сформовані вміння та навички.

6 балів – студент має початковий рівень знань; знає близько половини навчального матеріалу; здатний відтворити його відповідно до тексту підручника або пояснень викладача, повторити за зразком певну дію, описує явища, процеси без пояснень причин; за допомогою викладача здатен відтворити їх послідовність, слабо орієнтуються в поняттях, має фрагментарні навички в роботі з підручником, самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі, здатен давати відповіді на прості, стандартні запитання, виявляє інтерес до навчального матеріалу.

8 балів – студент знає більше половини навчального матеріалу, розуміє основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять, сформулювати правило, здатен відтворити його з помилками та неточностями, має стійкі навички роботи з текстом підручника, може самостійно оволодіти більшою частиною заданого матеріалу, формулює поняття, наводить приклади, знає основні дати, орієнтується в хронології, підтверджує висловлене судження одним-двома аргументами; здатен використовувати наочні матеріали; відповіді непослідовні та нелогічні.

10 балів – студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, може поверхово аналізувати події, процеси, явища і робити певні висновки; відповідь його правильна, але недостатньо осмислена; самостійно відтворює більшу частину навчального матеріалу; відповідає за планом, висловлює власну думку щодо теми, вміє застосовувати знання при розв'язуванні задач за зразком; користується додатковими джерелами.

12 балів – студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні теорії і факти, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; уміє наводити окремі власні приклади та підтвердження певних думок, застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; самостійно користується додатковими джерелами; частково контролює власні навчальні дії; правильно використовує термінологію; складає таблиці та схеми.

13 балів – знання студента є достатньо повними, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює події з точки зору смислового взаємозв'язку, уміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежності між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями.

14 балів – студент володіє глибокими і міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності; вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну.

15 балів – студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; вміє ставити і розв’язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї; самостійно виконує науково-дослідну роботу; логічно і творчо викладає матеріал письмовій формі; розвиває свої обдарування та нахили.

8. Методи навчання

Метод лекції, робота з навчальною літературою, підготовка рефератів, виконання практичних завдань, аналіз педагогічних ситуації, метод диспуту.

9. Методи контролю

Усне опитування, контрольні роботи, поточне тестування, оцінка за індивідуальне навчально-дослідне завдання, екзамен.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Змістовий модуль I-II		Змістовий модуль III-IV			Контрольна робота	ІНДЗ	Сума 100 (100 %)	
Тематичне опитування	Тестовий контроль		Тематичне опитування	Тестовий контроль		20	15	200/2 (30%) Екзамен (70%)
	20	20		20	20			
45	40		40	40				

Шкала оцінювання знань та вмінь студентів під час підсумкового контролю

За шкалою ECTS	За національною шкалою	За 100-бальною шкалою	Екзаменаційна оцінка	
			Результати поточного та проміжного контролю	Результати здачі екзамену
A	Відмінно	90 – 100	27 – 30	63 – 70
B	Добре	82 – 89	24 – 26	58 – 62
C	Добре	75 – 81	22 – 23	53 – 57
D	Задовільно	67 – 74	20 – 21	47 – 52
E	Задовільно	60 – 66	18 – 19	42 – 46
FX	Незадовільно	35 – 59	10 – 17	25 – 41
F	Незадовільно	1 – 34	1 – 9	1 – 24

Критерії оцінювання за національною шкалою

Відмінно (А) – має міцні знання з дисципліни; вільно орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; вміло й упевнено, з незначною кількістю помилок застосовує знання в практичних ситуаціях; виявляє різноманітні творчі уміння застосування знань, навичок в навчально-дослідній і практичній діяльності.

Добре (В) – має добрі знання з дисципліни, з частковими помилками; достатньо впевнено, в загальному вірно орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; упевнено, лише з кількома суттєвими помилками застосовує знання в практичних ситуаціях; виявляє творчі уміння застосування знань, навичок в навчально-дослідній і практичній діяльності.

Добре (С) – студент дає відповідь, що задовольняє ті ж вимоги, що й оцінка „Добре (В)”, але допускає неістотні, другорядні помилки та поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу.

Задовільно (Д) (задовільно; достатньо) – має непогані, мінімально достатні знання з дисципліни, зі значними помилками; у загальному достатньо орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; не досить впевнено, з суттєвими помилками застосовує знання в практичних ситуаціях; виявляє творчі уміння застосування знань, навичок в навчально-дослідній і практичній діяльності зі значною кількістю недоліків.

Задовільно (Е) (задовільно) – студент виявляє знання і розуміння основних положень курсу, але викладає матеріал не досить повно і допускає значні помилки; відчуває труднощі при виконанні практичних завдань; відповіді подані нелогічно.

Незадовільно (FХ) (з можливістю повторного складання; з обов'язковим повторним курсом) – не має мінімально достатніх знань з дисципліни; погано або зовсім не орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; не виявляє навичок застосування знань в практичних ситуаціях; не виявляє творчі уміння застосування знань, навичок в навчально-дослідній і практичній діяльності.

11. Методичне забезпечення

Конспекти лекцій, методичні розробки семінарських занять, нормативні документи МОН України з проблем освіти, відеозаписи уроків та виховних заходів, тестові завдання, завдання для самостійної роботи.

12. Рекомендована література

Базова:

1. Андрощук І. Методика виховної роботи: навч. пос. / І. Андрощук. – Тернопіль: Навч. книга – Богдан. – 2013. – 320 с.
2. Волкова Н.П. Педагогіка: навч. посіб. / Н.П. Волкова. – 4-те вид, стереотип. – К. : Академвидав, 2012. – 616 с.

3. Карпенчук С. Г. Теорія і методика виховання / С. Г. Карпенчук. – К. : Вища школа, 1997.
4. Кузьмінський А. І. Педагогіка : підручник / А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. – К. : Знання-Прес, 2003. – 418 с.
5. Педагогіка: інформативний виклад / А.Б. Рацул, Т.Я. Довга. – «Видавничий Дім "Слово"», 2016 р. – 344 с.
6. Стельмахович М. Г. Народна педагогіка / М. Г. Стельмахович. – К. : Радянська школа, 1985. – 312 с.
7. Фіцула М.М. Педагогіка : навч. посіб. / М.М. Фіцула. – 3-тє вид., стереотип. – К. : Академвидав, 2009. – 560 с.
8. Чайка В.М. Основи дидактики: навч. посіб. / В.М. Чайка. – К. : Академвидав, 2011. – 240 с.

Допоміжна:

1. Абашкіна Н. В. Організація навчально-виховного процесу у вальдорфській школі (Німеччина) / Н. В. Абашкіна // Початкова школа. – 1993. – № 1. – С. 41–45.
2. Алексюк А. М. Загальні методи навчання в школі / А. М. Алексюк // К. : Радянська школа, 1981. – 157 с.
3. Амонашвили Ш. А. Здравствуйте, діти! / Ш. А. Амонашвили // М. : Просвещение, 1982. – 208 с.
4. Амонашвили Ш. А. Воспитательная и образовательная функция оценки учения школьников / Ш. А. Амонашвили // М. : Педагогика, 1984. – 137 с.
5. Вчитель початкової школи у соціокультурному вимірі суспільства / Є. О. Лодатко, Л. В. Кондрашова. – «Видавничий Дім "Слово"», 2015. – 232 с.
6. Головенко В.А. Молодіжний рух в Україні: історія та сьогодення / В. А. Головенко // Рідна школа. – 1995. – № 5. – С.15–17.
7. Гончаренко С. У. Гуманітаризація загальної середньої освіти / С. У. Гончаренко, Ю. І. Мальований // Початкова школа. – 1995. – № 4. – С. 9–14.
8. Гончаренко С. Інтегроване навчання: за і проти / С. У. Гончаренко, Ю. І. Мальований // Освіта. – 1994. – 16 лютого.
9. Дидактика современной школы / под ред. В. А. Онищука. – К. : Радянська школа, 1987. – 351 с.
10. Дидактика средней школы / под ред. М. М. Скаткина. – 2-е изд. – М., 1982. – 222 с.
11. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології : підручник / І.М. Дичківська. – 2-ге вид., доповн. – Київ : Академвидав, 2012. – 352 с.
12. Закон України „Про загальну середню освіту” // Початкова школа. – 1999. – № 8.
13. Закон України „Про освіту”.
14. Занков Л. В. Обучение и развитие (экспериментально-педагогическое исследование) / Л. В. Занков // Избр. труды. – М.: Педагогика, 1990. – С. 112–120.
15. Ігнатенко П. Громадянське виховання учнів в умовах українського державотворення / П. Ігнатенко, Н. Косарева, В. Поплужний // Рідна школа. – 1996. – № 3. – С. 31–50.
16. Ігнатенко П. Р. Виховний потенціал народного календаря / П. Р. Ігнатенко, Ю.Д. Руденко // Рад. школа. – 1990. – № 9. – С. 19–24.
17. Інноватика у вихованні : зб. наук. пр. Вип. 2. / М-во освіти і науки України, Рівнен. держ. гуманіт. ун-т ; [упоряд.: О. Б. Петренко, Т. С. Ціпан ; редкол.: О. Б. Петренко, Н. М. Гринькова, Т. С. Ціпан та ін.]. – Рівне : [РДГУ], 2015. – 304 с.
18. Інноваційні педагогічні технології : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / І. М. Дичківська. – 3-тє вид., випр. – К. : Академвидав, 2015. – 303 с.
19. Кобзар Б.С. Класний керівник / Б. С. Кобзар // К. : Ін - т проблем виховання. – 2001. – 257 с.
20. Кодлюк Я. П. Підручник для початкової школи: теорія і практика / Я. П. Кодлюк // Тернопіль : Підручники і посібники, 2004. – 288 с.
21. Концепція трудової підготовки школярів України // Освіта. – 1993. – 30 серпня.
22. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності (проект) // Педагогічна газета. – 2000. – № 6. – С.4–5.

23. Концепція позашкільної освіти і виховання // Освіта України. – 1997. – 14 березня.
24. Концепція естетичного виховання учнівської молоді в умовах відродження української національної культури // Інформ. збірник МО України. – 1992. – № 5. – С. 8–12.
25. Концепція загальної середньої освіти (12-річна школа) // Початкова школа. – 2002. – № 2.
26. Концепція фізичного виховання в системі освіти України // Інформ. збірник МОН України. – 1997. – № 13.
27. Корнієнко С. М. Батьківські збори в початкових класах / С. М. Корнієнко, Я. П. Кодлюк // Тернопіль : Богдан, 2001. – 84 с.
28. Логачевська С. П. Дійти до кожного учня / С. П. Логачевська // за ред О. Я. Савченко. – К. : Радянська школа, 1990. – 158 с.
29. Лысенкова С. Н. Когда легко учиться / С. Н. Лысенкова // М. : Просвещение, 1985. – 176 с.
30. Макаренко А. С. Лекции о воспитании детей / А. С. Макаренко // Избр. произв. : в 3-х т. – К.: Рад. шк. – С. 88–110.
31. Макаренко А. С. Методи виховання / А. С. Макаренко // Твори в 7-ми т. – К. : Рад. шк. – Т.5. – С. 97–119.
32. Малафійк І. В. Дидактика новітньої школи: навч. пос. / К.: ВД «Слово», 2015. – 632 с.
33. Мешко Г.М. Вступ до педагогічної професії: навчальний посібник / Г.М. Мешко. – Київ : Академвидав, 2012. – 200 с.
34. Національна доктрина розвитку освіти. – К., 2002. – 24 с.
35. Онишків З.М. Тестові завдання з педагогіки: навчальний посібник для студентів факультету підготовки вчителів початкових класів / З. М. Онишків. – Тернопіль: ТДПУ, 2001. – 115 с.
36. Онишків З.М. Основи школознавства : навч. пос. для студентів педагогічних вузів. – 3-є вид., доп. і переробл. / З. М. Онишків. – Тернопіль : Навч. кн. – Богдан, 2003. – 176 с.
37. Основні напрями діяльності класного керівника // Інформаційний збірник МО України. – 1992. – № 23.
38. Педагогічні умови формування творчого освітньо-виховного середовища в позашкільних навчальних закладах / під заг. ред. Якименко С.І. – «Видавничий Дім "Слово"», 2016. – 184 с.
39. Педагогіка / за ред. А.М.Алексюка. – К.: Вища школа, 1985.
40. Планування виховної роботи. Початкова школа / С. Савченко, В. Орлова, Н. Гладка та ін. ; [упоряд.: М. Пристінська, І. Стратілат]. – К. : ВД "Перше вересня", 2015. – 79 с.
41. Планування виховної роботи в середніх закладах освіти: методичні рекомендації // Освіта України. – 1998. – № 32. – С. 6.
42. Положення про класного керівника навчального закладу системи загальної середньої освіти // Завуч. – 2003. – № 7. – С.–2. Практикум з педагогіки / за заг. ред. О. А. Дубасенюк та А. В. Іванченка. – К. –1996.
43. Приймас Н. В. Літературне виховання у початковій школі : навчально-методичний посібник / Н. В. Приймас. – Тернопіль : ТзОВ «Терно-граф», 2014. – 396 с.; іл.
44. Савченко О. Я. Сучасний урок у початкових класах / О. Я. Савченко. – К. : Магістр-8, 1997. – 256 с.
45. Сердюк А. В. Мета і завдання уроку / А. В. Сердюк // Початкова школа. – 1991. – № 1. – С. 4–39.
46. Скільський Д.М. Історія української педагогіки: ілюстративний навчальний посібник. – Тернопіль: навч. кн. – Богдан, 2012. – 340 с.
47. Статут УСО „Пласт” // Цвіт України. –1992. – № 3.
48. Стельмахович М. Г. Теорія і практика українського національного виховання / М. Г. Стельмахович // Ів.-Франківськ, 1996. – 179 с.
49. Сухомлинський В. О. Батьківська педагогіка / В. О. Сухомлинський // К. : Рад. школа, 1978.
50. Сухомлинський В. О. Методика виховання колективу / В. О. Сухомлинський // Вибр.тв. : в 5-ти т. – К. : Рад.школа, 1976. – Т.1. – С. 401–637.

51. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям / В. О. Сухомлинський // Вибрані твори : У 5-ти т. – К.: Радянська школа, 1977. – Т. 3. – С. 7–279.
52. Сухомлинський В. О. Духовний світ школяра / В. О. Сухомлинський // Вибр. тв. : В 5-ти т. – К. : Рад. школа, 1976. – Т.І. – С. 207–400.
53. Сухомлинський В. О. Павлівська середня школа / В. О. Сухомлинський // Вибр. тв. : В 5-ти т. – К. : Рад. школа, 1977. – Т.4. – С. 206–286.
54. Уроки духовності. За гуманною педагогікою Ш.О. Амонашвілі: пос. для вчителя / упор. Я.Ф. Морська, А.Г. Дорош. – Тернопіль : навч. кн. – Богдан, 2013. – 72 с.
55. Фізеші О. Й. Педагогіка: навч. пос. для студ. Пед.. спец. / О. Й. Фізеші. – К.: Кондор, 2015. – 388 с.
56. Чепіль М.К. Педагогічні технології: навч. посіб. / М.К. Чепіль, Н.З. Дудник. – К. : Академвидав, 2012. – 224 с.
57. Шевченко Г. П. Естетическое воспитание в школе / Г. П. Шевченко // К. : Рад. школа, 1985. – 35 с.

13. Інформаційні ресурси

1. www.education.gov.ua ,
http :// old. mon. gov. ua. – сайт МОН України.
2. www.nbuv.gov.ua – сайт бібліотеки ім.Вернадського.
3. www.gdo.kiev.ua – сайт Міністерства юстиції України